

REGÉLŐ.

Pesten vasárnap január. 27^{kén} 1839.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben Budapestiek évnegylenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

ELBESZÉLÉS.

Vetélytárs.

(Vége.)

A' feljebb érintett meleg folyamom által kaszálon keresztül vitt a' fürdőktől az ösvény egy közel tölgyesig, mellynek szélében egyszerűleg, de kényelemmel épült lak emelkedett. Kilátása regényes vala. Előtte zöld rét nyuladt-el virágaival; rajta hideg források fakadtak eleven zöld foltok közepén, 's egy török kőfürdőnek füzeserjékkel benőtt maradványai voltak láthatók. Jobbról nagyszerű agyaghalom feküdt, mellynek ormózatján zsúpfedelű oláh kalibákról kékes füst kanyargott a' fürdő fölébe. Háta mögött kies fekvésű hegyekre terjedt-fel az agg erdőség, mellyek közül kitünőleg emelkedék-fel a' legnagyobbik. Ez, őszi napokban, többnyire ködbe rejti szikla-fejét, és széles vállairól sűrű erdőpalást nyulad-el egészen az apróbb hegyek lábaig.

Két nappal a' feljebbi történet után e' lak ablakaiból nyugtalanul nézett-ki egy madonna-fő. — Lizinka volt. — A' köd-ülte bércezen öröklöttek szemei, mert ő Jeneit várta, lelkének szerelmét; de a' bérczetőn csak felleg jött. Zápor kezdett hullni nagy csöppekben, 's csöppek hullottak Lizinka ölére is; mert az aggodalom könnyűi megeredtek. „Már két órát késett — sugá önmagának félelmesen — én elmegyek, 's bejárom a' bérczetőt, hogy felkeressem őt.“ És a' mit ő szerelméért elgondolt, mindig megtevé. Már kezében volt a' kilincs, midőn egyszerre lövés harsogott-le a' hegyekről. — „Ez az ő fegyvere!“ — mondá akadozó hangon, melyet vérenek szökkenései tagoltak-fel. Megnyitá ablakát, 's tekintete az omló zápor homályába merült. Három óranegyedet kinlódék-át újabb várakozásban, midőn egy férfi-alak sötétlett-fel, vállain lefüggő teherrel. — „Hah itt van ő; lőtt vaddal jó!“ — kiáltá kitörő örömmel, 's becsapván az ablak szárnyait a' szabadra nyíló csarnokba futott elfogadni a' kedves érkezőt. Egy ércz tekintetű férfiú lépett éppen akkor oda, 's egy holt testet vete Lizinka lábaihoz e' szavakkal: „Vedd gőgödért e' hálabért!“ — „Dezsőm,

egyetlenem! — felsikolt kétségbeesetten Lizinka, 's lelketlenül hanyatlott Jeneinek holt testére; és harmadik napra kettős sarkó jellel a' mátkapárt.

Sz. György reggelén 1796. a' felkelő nap egy a' váradi vár sánczában levő fejetlen testre veté sugárait, kit a' Bihar megyei törvényszék ítelt-el. A' lefejezett, Jeneinek gyilkosa, Bálintfy Vazul volt.

KÚTHY LAJOS.

ÉLETTÖRTÉNET.

(Mult évi közlemények folytatása)

24.

Ines de Castro. (Castro Agnes.)

Castiliai királyi vérből származott, 's palota-dámája volt Péter, portugali korona-örökös, felségének Constantiának. Ugyan azon ház sarjadéka volt anyai részről Péter is, és szives rokonság vonszotta Agneshez; de ennek ritka szépsége tilalmas lángokra gyújtá a' rokon szívet. Agnesnél viszonzásra talált indulatja, 's utóbb a' titkolás sem levén többé hatalmukban, a' királyné is észre vette kölcsönös szerelmeket. A' derék nő, ki Pétert éppen olly indulatosan szerette, mint Agnes, nagy bánatba merült annak hűtlenségén. A' méltatlanság és féltés dühösen kinozták szívét, de még sem kívánt boszút; nem gyűlölhette azt, ki vele olly egyenlően érzett, kit az ő szeretettje szeretett, sőt köréből sem távolította volna el, hogy férjét látása gyönyörétől meg ne fossa, ha azt az öreg király IV. Alphons nem kívánja vala.

Péter tehát Coimbrába, a' sz. Klára kolostorába, rejté atyja gyűlölsége elől kedvesét. Meg volt szíve osztva imádott Agnese és bánatos tisztelt felesége között. Vérvő szívvvel nézte, mint hervad ez el ő általa okozott bú miatt; és még sem nyerheté ki magát, hogy közös szenvedések okánál, a' bájos Agnesnél, ne keresen vigasztalást, valahányszor csak a' lehetőség engedte.

Végre elhalt a' korona-örökösne bánat súlya alatt, 's Péter titkon összekelt Agnessel.

Atyja újabb házasságra erőttette az ifjú özvegyet, hihetően éppen azért, hogy Agnes szerelmétől elvonja. Fényes egybeköttetéseket kívánt számára eszközölni; de Péter állhatatosan visszautasított minden ajánlást. Gyanakodni kezdvén tehát a' király, hogy még is tartanak Agnessel viszonyai, kérdőre fogta fiját, vallanámeg, nem él-e házasságban Agnessel. Péter nem merte szigorú

atyjának az igazat megvallani, de kérte, ne kényszerítné senmit házasságra. E' vonakodása vallomás helyett szolgált, 's csakugyan végére jart a' király Agnes tartózkodó helyének 's Péter gyakori látogatásainak.

Feltámadt némelly fő urakban azon félelem, hogy ha Péterre kerül az uralkodás, ő majd csak a' Castro-családot 's a' több Castiliait fogja az ő hátratételökkel pártolni. Szüntelen bujtogatók tehát Alphonsót; megtölték fíja iránti gyanúval 's az iránti félelemmel, hogy ha Agnes tovább is fogva tartja annak szívét, csak ennek gyermekeit fogja Péter kegyelni, 's Constantiától nemzett fíját, Ferdinandot, kirekeszti az uralkodásból.

Egykor tehát a' király maga mellé vevén Agnesnek három legbőszültebb irigyét, Pacheco, Coelho, és Gonsalvez fő nemeseiket, Péter távol létében maga elment Coimbrába, hogy Agnest megöletvén kiragadja Pétert az örvényből, 's véget vessen a' sok kedvetlen bizonytalanságnak.

Rettentve hallá a' szerencsétlen Agnes a' király érkezését. Rejtőzéstől gondolkodott; rejteni akarta még nyilvánosan nem látott kedves gyermekeit is: de nem remélhetvén örökös rejtekben maradhatást, felbátorítá magát, gyermekeivel együtt elébe ment, 's lábaihoz borulván a' királynak, kegyelemért esedezett. Anyyira meglepé a' királyt Agnes, és még nem látott gyermekeinek szépsége 's ártatlansága, — annyira szívére hatottak érzékenyítő szavai, hogy ellágyulván, nem teljesítheté feltételét. Megbékülve, kegyelmet ígérve hagyta őt el. De ismét körülfigván sugallói, megbánta ellágyulását, 's parancsolatot, vagy inkább csak engedelmet adott a' szerencsétlennek megöletésére, mit amazok kegyetlenül véghez is vittek nyomon, 1355-ben.

Borzadás és dühösség fogá-el Pétert, vadászatáról visszatértekor, hallván az irtóztató tettet. A' klastromban, hol lakott, eltemetteté kedvesét; azután pedig annak testvéreivel, Ferdinand és Alvarezzel, sereget gyűjtött. A' gyilkosok jószágait tüzzel, vassal pusztította, 's már atyja ellen akart menni: de anyjának, ki részese nem volt a' kegyetlen üldözés és borzasztó gyilkosságoknak, úgy a' bragai érseknek-is sikerült az atyát és fiút összehéköltetni. Jogokkal és hatalommal, mivel eddig nem birt, ajándékozámeg atyja a' herceget engesztelésül; de ő csak azon föltétel alatt tevélé a' fegyvert, ha Agnes gyilkosai örökre száműzetnek, kik félvén Péter bosszújától, úgy is elhagyák már az országot. Két év mulva meghalt Alphons, 's Péterre került az uralkodás. —

Első gondja volt eddig atyja kimeléséből elhalasztott boszúját élet-örömének gyilkosain kitölteni. Tudta, hogy Castiliába menekedtek, 's kérte az akkor ott uralkodó ugy nevezett kegyetlen Pétertől kiadatásukat. A' castilii király viszont némelly Portugaliába futott szökevényeket kívánt cserében. Elfogadta azokat Péter, 's neki is kiszolgáltatott a' gyilkosoknak ketteje, Coelho és Gonsalvez; mert Pacheco előbb tudósítást vevén Péter szándékáról, francia országba futott. Maga előtt vonatá kinzó padra, és vallatá Péter a' gyilkosokat. Azután egy felemelt vesztő helyre hurczoltatta; ott, miután szívöket eleven testökből kitépeté, megégetteté őket, 's hamvokat szélnek eresztette. Alcobazában Péter egy pompás temető-helyet készítetté fejr márványból, nagy költséggel, kedves felesége számára; melly elkészülvén összehívta Catanedába az ország nagyjait, 's azok előtt ünnepélyes esküvel erősítve nyilvánítá, hogy ő Ines de Castroval, felesége Constantia halála után, a' pápa engedelméből Braganzában megesküdt, a' guardai érsek és egyik udvari tisztje Lobato István jelenlétökben. Az említett érsek és Lobato előállottak, mint tanúk, a' király mellett, 's az idézett pápai engedelelem kihirdettetett. Kivétette ezután a' király kedves Agnese holt testét sirjából; királyi öltözetvel és koronával ékesítve a' trónra ültette; az ország nagyjainak hozzá kellett menni, és ruhája szélét megcsókolni, hogy így holta után részesíttessék azon hódolásban, mellyben élteben nem részesülhetett. Azután pompás gyászszekeren Alcobazába vitette, hol már készen várta a' nagy mesterséggel készített sírbolt és az Agnesnek koronás fővel, királyi öltözetben ábrázolt képével ékesített emlék. Az egész 17 mértföldnyi uton gyalog kísérte a' király a' püspökökkel, fő nemesekkel, urakkal a' gyász-szekeret, 's két felől több ezer ember várta égő fákllyákkal végig a' gyász menetet.

Egész élteben megmaradt Péternek bús komolysága, 's uralkodása az igazságnak szigorú, személyválasztás nélküli végrehajtásáról nevezetes. E' tulajdonsága adá neki, akkori idők szokása szerint, a' k e m é n y, s z i g o r ú (Severus, der Strenge) melléknevet. Ő volt, ki a' kevély, 's gyakran igazságtalan portugali nemességnek gögjét megtörte, 's a' közrendeknek több szabadságot adott.

A' nép, minden keménysége mellett is nagyon szerette Pétert, 's azt ítélte fölé holta után, hogy soha sem kellett volna neki vagy születni, vagy meghalni.

Ines megöletési történetét Antonio Ferreira színműbe foglalá, 's ezt magyarosítá-meg Dugonics Andrásunk „Bátori Maria“ ismeretes színjátékában.

(Folytatása máskor.)

ORSZÁG 'S NÉPISMERTETÉS.

Trencsin vármegye.

(Folytatása.)

Hlinskykrül — az ide közel fekvő K o t y e s o mellett (mielőtt a' Sléziába vivő országuton tovább haladnánk) tekintsük-meg R o v n y e völgyét, hol a' hegyek között szétszórt K o p a n y i c z á k képzette, népes R o v n y e faluban van nem annyira lak - mint születési helyük az országszerte ismeretes drótos tótoknak, noha a' szomszéd Dihopole, Rudinszke, Kisucza és Thurzówka hegyek kött fekvő, szigorú éghajlatú, szegény helységekben is nagy számmal találtnak illy kiabálva kóborló piszkos mesterek. — A' drótosokról különösen megjegyzendő, hogy ezek nemcsak egész magyar országot, hanem nagyobb részint az örökőstartományokat — sőt az ugy nevezett fekete bádigosok (Schwarz - Klampfner) Europa nevezetese városait is bekóborolván, némellyek közülök franczia 's olasz nyelven is beszélnek, 's miután több évig külföldön voltak, sokan több száz forint keresménnyel térnek házi istenikhez vissza, hol gyéren termő szántóföldeiket a' Vágh-partvidéki marhatartó lakosokkal műveltetik, melly alkalomkor alig kaphatni Trencsin felrészén vonómarhas munkást; minthogy a' tavaszi szántás vetésre haza tartani szokott drótosok hogy mezei munkájukat serényen bevégezthessék, a' folyóbégnél nagyobb szoktak e' földjeiket művelőknek fizetni. *)

(Folyt. következik.)

*) A' drótosokról létező több anekdota közül e' következő is. — Europa egyik fővárosában levő magyar földes ur meglátván egy drótot, kit egyszersmind jobbágyának vélt, imígy szállítá-meg tót nyelven; „mit csinálsz itt Janó?“ — kinek a' drótos, alkalmasint benne valamelly ismerős honosát vélve felelé: „én uram! kenyeremet keresem; de hát az ur mit keres itt?“ — 's a' nem felelőtől néhány lépést haladva, dörögő magában: „bizonyosan csak pénzét költi.“

HAZAI HIRLELŐ.

Ref. leányok nevelő intézete Debreczenben. — A' debreczeni ref. ekklesia látván azon hiányt 's bajt, melly a' ref. leányokra ref. leány-nevelő intézet nem létéből háramlik, a' most mult évben 40.000 váltó ft. tökepénzzel egy leány-nevelő intézetet alapíta keblében. Az intézet nemcsak a' helybeliek, hanem a' város keblében nem lakó környékbeliek által is használható: azonban az oktató csak tizenkét nevendéket vehet magához koszt és szállásra.

Ez intézetben oktatók az ismeretes Steinacker Gusztáv ur és hitese. Az intézet megnyílt még a' mult évi november elején.

Adja Isten, hogy ezen hasznos, és hazánkban tudomra egyetlen egy ref. leány-nevelő-intézet nagyobb-nagyobb virágzásra emelkedvén, minél több alapos jó, nem pedig ferde nevelésű, 's lelkes hölgygyel ajándékozza-meg a' magyar Kanahant.

T. —

PESTI VIZSGÁLÓ.

Hírszék rény. *)

A' pesti magyar színház közönségének édes napjai a' szó legteljesebb értelmében eltűntek. — Hogy hogy? — A' színházi volt czukrász eltűnt, 's vele édeségei is. Már nem szörnyűség ez! ennyire keseríteni a' különben is kevés édeshez jutható közönség inyét. — Jakab és Bartay urnak „CSELÉ“ című dalműve tanultatik, 's így rövid időn reményünk lehet egy új magyar dalműnek hallásához. Ugyan azon két ur jelenleg „Lysippa“ című nagy komoly daljáték 2-dik fvnásán dolgozik. — Gaálnak „Svatopluk“ című 5 fvsos szomorú játéka készen van, 's rövid időn színpadra kerül. Ez alkalommal az egykoron harcra buzdított ősi tárogatót is szerencsénk lesz hallani és látni eredeti hangja 's alakjában. — Amaz eddig bizonytalan hír, hogy a' Kemnitz-er-ház nagyszerű fogadóvá (hétel) fog alakittatni, jövő nyáron csakugyan valósuland, 's Bartl, bérlő, sz. Mihálykor vendégeinek már hihetőleg egész készséggel szolgáland az új — habár nem vibourgi — hételban. — Mult héten Pesten három nap egymás után, a' külvárosi házak egyikében, egy istálló 's föld-kunyhóban tűz támadott, de mindig hamar eloltatott. — A' görög vizkereszt maró hideggel köszöntött-be; de következő napon azonnal ismét, enyhült az idő, 's a' földet alig borító, majd minden harmad-negyed napon hulló hó vagy eltapostatik vagy elolvad. Így Dunánk majd tele van jéggel, majd ismét apróbb jégdarabokat hordoz. — Erdélyben, Puj nevű helységben Puj Elek, Lukács, Farkas, Ponor István urak és Farkas Istváné asszony posztógyárt állítottak, gyármestert külföldről hozatván. — Bécsben folyó hó 12-kén egy váltó szobából 16.000 p. forintot oroztak-el arany ezüst 's banknotában; de a' szemfüles rendőrség két nap mulva kézre keríté az orvokat. — A' Belgák királya Vieuxtemps-ot, a' jeles hegedűst, ki Pesten is furórét csinált, első udvari hegedűsév névezte. — Liszt, hazánk-fija, Florenzben közcsudálkozás tárgya. Az orosz korona-örökös, kit L. ur egyik hangversenyében elbájolt, meghívta őt, látogatná-meg sz. Pétervárat

*) E' czim alatt fogjuk ezentul koronként az érdekesebb, lapjainkba is felvehető hazai 's külföldi híreket közölni.

A' SZERK.

is. Ugyan csak e' Liszt jelenleg egy nagy komoly daljátékon dolgozik, mellynek neve „ördög hídja“ leend. — A' nassau tartományban egy időjós pórnak jóslata 1838-diki karácsonig betűről betűre beteljesedett — Parisban az „ambigu“ színpadon „husvét ünnepe“ címet viselő 5 fvsos drama 's „Perugina“ című daljáték (muzsikáját irta Monpou) osztatlan tetszést nyert.

FÜLHEGYI.

KÜLÖNFÉLE.

T r é f a - f ü z é r.

Farsangi gondolat-tánczok

egy házasulandó fejében.

CSENDHELYITŐL.

Nagy bolond az ember,
Már ez szent igaz;
Védje bár akárkí,
Mind hiában az!

Uraim! higgyék-el nekem, nincs könnyebb mint házasodni. 'S mért vélik ezt némellyek még is olly fontos lépésnek az ember életében? Hiszen egy háznak, kivált csinos háznak birtokába jutni, minő kellemes, csak azok tudják, kiknek zselléreskedni kell. Hja! de most másként érti ezt a' világ; 's ha valakiről azt mondják: „ez házasodik!“ annyi, mintha mondanák: „ez feleséget vesz!“ 's több semmi... Én szónyomozó levén azt hiszem: midőn a' madárnak tolla lesz, akkor tollasodik, 's midőn az embernek háza, akkor házasodik. Azonban a' régiket, kik e' szót alkották, még sem kárhoztatom; mert ők, a' boldogok, házasodván házat és nőt kaptak: mi többnyire csak nőt! — 's ez oka, hogy a' házasságot most simplement nőszülésnek mondjuk. Ime mily következetesség az ujtásban!

Keeses olvasónéim talán boszonkodnak is az eddig mondottakért. — „Hát a' szív és hű szerelem — így szólnak magukban — nem ér többet mindennél?“ — Engedjenek-meg, bizony nem. Mert ezen kis bűvös ház, a' szív t. i. sokkal szűkebb, semhogy az idő fergetegei ellen biztosítva minket, 's még is — csudálatos! — néha annyira megtágul, miszerint többeket is bekvártéltöz piezínke rejtekeibe.... Mi pedig a' hű szerelemet illeti.... önök valóban csintalanok; mért kötekednek az emberrel? mért emlegetnek ollyast, mi régen volt szokásban? Igaz ugyan, hogy a' hű szerelem hajdan szükséges volt a' házassághoz; de hiszen a' jelen felvilágosodott század olly takarékos, hogy az már hasztalanságnak és csak ötödik keréknek tekintetik a' házasság szekerében.

A' mostani hű vagy is divatszerű szerelem leginkább hasonlít a' pipához, melly míg ég, édes éledeletet nyújt kedvelőinek: de hamar kihamvad, 's ezzel a' kék is, mint a' füst, elenyészik. A' szerelemben éppen így van a' dolog. Mig egy bájos lányka híven ragaszkodik hozzánk, addig szép az élet, gyönyörű a' holdvilág, kellemes a' patakok zugása, édes a' virágok illata: de bezeget ha — egy szokás szerint — elpártol tőlünk, akkor nap és hold elcsötededik, a' esalagány dala siri hanggá, az esti lebel szélvészszé változik, 's mi e' kies természetben egyedül bolygunk, egyedül, mint egy szegény vándor a' saharai pusztákon! Ime itt erre egy példa életem könyvéből. Én és Sándor

barátom már tanuló korunkban Orestes és Pylades valánk. Ő igen derék fiú volt, szerelmességét kivéve. Többször igyekeztem benne elhamvasztani e' veszedelmes szikrát; de ő Lafontaine-t olvasá 's nekem hathatós monologokat tartott ezen — mint nevezni szokta — szent érzelemről, 's így mit tehettem egyebet, mint javalni 's követni tetteit. — Hajnalonként, még mielőtt a' nap szét árasztotta arany sugarait, kertünkbe menénk, 's rózsákat szedvén, azokat az imádott lény ablakaiba röptettük, 's ekként telve regényes eszmékkel az erdő felé indultunk leczkénket tanulandók, hol egy fára ülven, én a' logaritmikusok elméletével, barátom pedig Kant és Fichte czáfolatával foglalkoztunk; így ment ez naponként, míg az irigy sors dulcineaíntól elszakasztta. Nehány év mulva végezvén Pesten iskoláinkat, visszajövének, és szépeinktől a' reménylett boldog szerelem fejében — kinevetteténk. — „Ez-e azon szent és hű érzelem — szólék barátomhoz teli lelkesedéssel — melyről nekem annyit fecsegtél? Ez-e azon szikla, melyet a' viszontagságok hullámai hasztalan csapdoznak? O szerelem, szerelem! hol van állandóságod, hol egyszerűséged?!“ — 'S ez idő óta ellene esküdtem a' szerelemnek 's a' házasságnak, és valóban nem tudom, én irtódom-e a' házasságtól vagy az én tölem: de úgy látszik, mi barátokká nem lehettünk. — Mi is a' házasság? — A' házasság rózsza, melynek levelei lassanként lehullnak, 's a' tövisek megmaradnak; 's most azt mondom: uraim nincs nehezebb, mint házasodni! — „Ugyan ugy-e — kérdé egy ezüst hang hátam mögött. — Én visszatekinték... és uram bocsáss... jegyesemet látom mellettem állni. — — Mentegetni kezdtem magamat e' soraimért, de hasztalan! — ő hinni nem akart mindaddig, míg végre kinyilatkoztatám: miszerint e' kis czikkelyt csupán enyelgésül irtam a' Regélő t. olvasóinak számára.

Nő-árulás. Angol országban a' nők eladása gyakori esetté kezd válni, és, mi több, a' mostani gazdálkodó világ szelleméhez képest, igen olesó áron adattatnak-el. Kowstoneban nem rég egy sillingért adta-el bizonyos ember nejét. E' szerencsétlen több óráig állott nyakába vetett kötéllel a' vásáron a' nélkül, hogy vevője találkozott volna.

Csererejtvény.

1. 2. 3. Böjtnek frígyes étke ez
5. 2. 3. Súlyos lánczban görbedez
4. 5. Minden izmod ebben áll,
3. 4. 5. Munkát ez fizet 's ajánl.
1. 2. 3. 4. 5. Adj a' hőnek pályabért,
- Fonsz agyára illy fűzért.

PLOETZ.

Előbbi rejtvény: FÉK, KÉK 's a' t.

Figyelmeztetés. Előfizetéseikkel elkésett t. pártfogóinkat értesítjük, hogy e' lapoknak idei teljes számainak még megkaphatják, ha rendeléseiket minél előbb tenni méltóztatnak.

Szerkezi Mátray Gábor, halpiacson alul, a' Duna partján. 114. sz. a.

Nyomtatja Trattner-Károlyi, uri utsza 612.